

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Brassóban, Nagy- és Czárna-utca sarkán
Papp Ferencz butoraktára fölött,
hol a szerkesztő hétköznapi délelőtt
9—11 óra között,
és Bolonya, mester-utca 325. sz. alatt,
hol minden délután található.
A lap szellemi részét illető minden közle-
mény, valamint az
előfizetési pénzek és hirdetések
bérmentesen ide küldendők.
agy-külföldi levelei érdekű közlemények
Horváth László
áraszerkesztőhez Segesvárra küldendők,
a kis-külföldi levelei érdekű közlemények
Gyöngyösi István
áraszerkesztőhöz Dicső-Szt.-Mártonba.

BRASSÓ

Politikai, társadalmi, közigazgatási, közművelődési és szépirodalmi lap.

Az E. M. K. E. brassó- és nagy-küküllőmegyei választmányának hivatalos közlönye.

A brassói és erzsébetvárosi kir. törvényszékek s ezekhez tartozó brassói, fogarasi, hosszufalusi és zernesti, dicső-szentmártoni, erzsébetvárosi, hosszú-aszói, kóhalmi, medgyesi, nagy-sinki, segesvári és szent-ágotai kir. járásbírók hivatalos hirdetője.

MEGJELENIK HETENKÉNT HÁRÓMSZOR: KEDDEN, CSÜTÖRTÖKÖN és SZOMBATON.

Hirdetések felvételnek: Brassóban a kiadóhivatalban. Budapest: Lang Lipót, Haasenstien és Vogler (Jaulus), Dukes és Mezei, Goldberger A., Eckstein Bernát, Bécsben: Daube G. L. és társa, Haasenstien és Vogler (Otto Maasz), Schalek Henrik, Oppelik Alajos, Dukes M.; Berlinben: Rudolf Mosse; Frankfurtban: Daube G. L. s társa hirdetési irodájában.

49-ik szám.

Brassó, Szombat, április 27-én.

V. évfolyam. 1889.

Gazdasági kilátások.

A politikai mozgalmak s fegyveres béke közepette is nem legutolsó kérdés az ország gazdasági helyzete, mert elvégre is ezen fordul meg minden. Ha az ország anyagi helyzete hanyatlik, nem emelkedhetik maga az ország sem, valamint intézményei is. Ha a nép szegényedik, jövedelmi forrásai csökkennek, akkor kimerül az adózó-képesség is, s rendezés helyett mind mélyebbre száll alá a túlsúly az államháztartás kiadásaiiban, rovására a bevételeknek — és az állam szép lassan halad az anyagi bukás felé.

Vajjon Magyarországon mi most a helyzet signatúrája? Haladunk-e, vagy pedig hanyatlunk?

Mezőgazdasági állam létünkre legközelebb a földművelés különböző ágai érdekelnek minket. E tekintetben kétségtelen javulás jeleit kell konstatálni. A mezőgazdaság mindinkább rendezés alatt áll, a birtokviszonyok rendezettebbek, a gazdaság racionálisabb, belterjesebb lesz. Igaz, hogy a világpiacra nagy versenyrel állunk szemben s ezenkívül a legkülönbözőbb védvámokat is le kell győznünk, melyek nemhogy csökkennének, hanem — mint láttuk legutóbb Franciaországban — még mindig emelkednek. E mellett ellenszenvvel találkozunk Ausztriában, hol csak az utóbbi napokban nyilatkozott ellenünk a kormány.

Ezek a jelek nem nagyon biztatók ugyan, de mindazonáltal inkább a javulás, mint a hanyatlás útján vagyunk, mert a rendezést itt-hon, magán a gazdaságon kezdtük.

A mezőgazdaság mellékágai határozottan jobban állnak s itt első helyen állattenyésztésünk, mely kívánni valót is alig hagy hátra. E tekintetben kivételünk nőttön nő. Sajnos azonban, hogy nagy juhtenyésztésünk még mindig a külföld számára termel, — nevezetesen gyapjút, holott az itthon hasznosabban volna értékesíthető.

Itt találkozunk a mezőgazdaság az iparral.

Alapjában téves felfogás az, melyben házáink nagy közönsége él, hogy ipar csak ott virágozhatik, hol nincs mezőgazdaság és viszont. Ez nemcsak nem áll, sőt ellenkezőleg: ipar- s mezőgazdaságnak karöltve kell járnia.

A mezőgazdaságnak kell táplálnia az ipart. Ez eset áll — hogy példával éljünk — a textiliparnál. A fonáshoz és szövéshez a mezőgazdaságnak kell a nyersanyagot szállítani s valóban erős csak ott lehet textil-ipar, a hol a nyersanyag közel áll az ipari feldolgozáshoz. E tekintetben nagyon kedvező helyzetben volnánk, ha hogy iparunk elég fejlett volna már arra, hogy a rendelkezésére álló nyersanyagot feldolgozza.

De mit kell tapasztalnunk? A magyar gyapjút kiviszik Ausztriába s Franciaországba, a magyar lent és kendert Csehországba s Romániába, — holott mi évenként átlag 130 millió forintba hozunk be posztót és vásznat Ausztriából és más államokból. Ez a 130 millió egy kis vállalkozási szellem és tőke mellett benn maradhatna az országban, s valóban csak bámulatos, hogy dacára a nagy fogyasztó piacnak s általában a legjobb auspiciumnak, a mi textil-iparunk nem akar haladni, sőt helyenként az is tönkremegy, a mi van. Ezen a téren van a legtöbb teendő s legtöbb kilátás a sikerre.

Ipari tekintetben általában haladás konstatálható. A gyáripar — mert ha iparról van szó, első helyen gyáriparat kell érteni, mert a mai kifejtett verseny közepette csak a gyáripar állhat fenn — emelkedőben van. Egyrészt a főváros körül, másrészt Felső-Magyarországon és Erdélyben gyárak és új iparvállalatok létesülnek egymásután. Látjuk nálunk is legújabb időben a faipar emelkedését, petroleum-, cukor- s cellulose-gyárak létesülését, szóval határozott emelkedést.

Ámde nagy baj a más oldalon a kisipar helyzete. Igaz ugyan, hogy a gyáriparnak természetes következménye a kisipar hanyatlása és pusztulása, csakhogy ez nálunk mégis nagyon rohamosan következett be, az átmenet kisiparból nagyiparba nagyon hirtelen és éles. Habár nem lehet teljesen fölmenteni az államkormányt sem a felelősség alól, melynek módjában lett volna még idejekorán ellátni a kisipart oly munkával, melynek tartama alatt fokozatosan átalakulhatott volna gyáriparra: a felelősség súlya első sorban magára az iparoságra nehezedik, mely nem akarja megérteni a kor parancsoló szavát, melyen megtörik min-

den józan érv, mert nem akar szövetkezni, holott ez az egyedüli módja fennállhatásának. Ez a viszony valóban sajátságos. Pedig előttük a példa, hogy ott, a hol társult a kisipar, nem érzi a gyári versenyt s nemcsak nem hanyatlik, hanem gyarapszik. Ámde erről beszélni a mi iparosságunknak, annyi, mint falra borsót hányni, s ép ezért kellett bekövetkezni azon szomorú helyzetnek, melyben kis iparosságunk van.

E tekintetben tehát határozottan hanyatlás konstatálható — a javulás minden reménye nélkül, ha hogy iparosságunk még mindég mai álláspontján megmarad.

Jóllehet a kormány sokat tehet, de itt tehetetlen. Itt csak maga az érdekeltség segíthet, senki más. A gazdasági életbe vágó miniszteri tárczák teendőinek célszerűbb beosztása mindenesetre kedvező behatással lesz úgy a földművelésre, mint az iparra és kereskedelemre. Ámde ettől várni mindent, oly hiba volna, mely keményen megbosszulná magát. — A helyzet javításán az érdekeltségnek és államnak karöltve kell közreműködnie, siker csak úgy remélhető.

Politikai szemle.

Brassó, 1889. ápr. 26.

A »Wiener Zeitung« ö Felsője patensét közli, melylyel feloszlatja a csehországi, dalmáciai, gácsországi, krajnai, tiroli, isztriai és gradiskai tartománygyűléseket és új választásokat rendel el. A »W. Z.« nem hivatalos részében a következőket írja: A feloszlatott tartománygyűlések törvényes hat évi működési cyclusa a nyár folyamán telt volna le. Összehívásuk e cyclus letelte előtt már alig lett volna lehetséges, és kívánatosnak is látszott, hogy az új választások minél előbb megejtessenek.

Boulanger elpárolgott Belgiumból. Tanácsosnak tartotta, be nem várni a kiutasítási rendeletet s a szükségből erényt csinálva, egy angol társaság hajóján angol földre evezni. E forma szerinti visszavonulást azzal igyekezett fedezni a vitéz tábornok, hogy a nála tisztelegő francia küldöttséghez vérmes reményektől duzzadó beszédet tartott arról, hogy a menekült boulangerezmus majd az ősszel, a parlamenti választások után diadalmasan, emelt fővel fog Franciaországba visszatérni. A francia és belga kormányok hihetőleg gondoskodni fognak arról, hogy a tábornok közvetlen szom-

A „BRASSÓ“ TÁRCZÁJA.

A telefon.

— Népszerű természettani értekezés. —

Írta: Veress Endre.

(Ajánlva dr. Fialla Lajos urnak.)

I.

Ki ne ismerné ma már a telefont, e csodás találmányt, mely a messzeszólást mértföldekre lehetségessé teszi s mely egész korszakalkotó nagyszerűségében, a jelen század egyik legszebb vívmánya. Ki gyaníthatta volna e kor közelségét, melyben kényelmesen érkekezhetünk lakásunkból távollevő barátunk- vagy ismerősünkkel, s ha épen úgy tetszik, hallgathatjuk az operai előadást, a nélkül, hogy színházba mennének? Olyan haladás ez, melyért a babonás középkorban, vagy akár csak két század előtt is, a mágikára vitték volna a feltalálót, elrettentő példaként azoknak, kik a természet titkaiba avatkozva, ismeretlen, titneményszerű dolgokat mernek felderíteni.

Az 1876. év közepétől kezdve olyan furcsa hírek szüremlegettek át Amerikából, nevezetesen az Egyesült-Államokból az öreg Európába, hogy itt egy oly készüléket találtak volna fel, mely a hangot s így a beszédet mértföldekre továbbítja s mely hivatva van a táviratozást teljesen leszorítani a térről. Nem is kellett ennél több, hogy az európaiak készen legyenek a különféle-különb mesékkel és szédélgesnek nyilvánuló érvekkel, melyek mind a »humbukok országában« találtak különös készüléket lehetősége mellett nyilatkoztak. De ezuttal nem volt ez csak pusztá hír, ha-

nem való igaz és később nagyszerűnek bizonyult találmány.

Feltalálója a skót születésű Graham A. Bell bostoni tanár, ki mint siketnéma-tanító vándorolt ide hazájából 1868-ban és ki főleg 1872 óta foglalkozott eszméje megvalósításával. Hanem maga a feltalálás története oly regényszerű, mely megérdemli, hogy annak leírását Figuer Lajos élénk tollu francia író után egész terjedelmében ide iktassam:

1876 febr. 24-én két órakor délután, az amerikai patent-bureau (szabadalmi iroda) igazgatója a rendes folyó ügyek elintézésével volt elfoglalva, midőn aajtán kopogtattak: kop, kop!

— Szabad! Ön az, Patrick ur? — kérde az igazgató. — Micsoda jó szél hozta ide?

— Szabadalmat kérek.

— Ki számára?

— Graham Bell urnak.

— Graham Bell urnak, ki a bostoni siketnémák intézetében tanár?

— Igen, annak.

— S minő találmányról van szó?

— Egy telefonról, azaz oly készülékről, mely a hangot bizonyos távolságra viszi. . . . Készülékéről itt van egy minta. Szeretne megismerkedni ezzel?

Megtekintve a szabadalom-levél iránt benyújtott kérvényt, mely az Egyesült-Államok törvényei s rendeletei értelmében egész pontosan volt kiállítva, a szabadalmi iroda főnöke aláírta Graham Bell ügynökének kérvényét s elbocsátotta.

Ez két órakor történt. Negy órakor az igazgató újabb kopogást hallott aajtán.

— Szabad! Ah, ön az, Jonathan ur! — mondá az igazgató. — Minő szél hozta ide?

— Egy caveat-ot kérek.

— Kinek a részére?

— Gray Eliás ur részére.

— Gray Eliás, a chicagói elektrikus számára?

— Igen.

— S minő találmányra akar szabadalmat Gray Eliás ur?

— Egy telefonra, azaz oly készülékre, mely a szavakat nagyobb távolságra vezeti.

Az igazgató felugrott karo-székéből, mintha valami rugó lökte volna fel.

— Telefon? . . . Bizonyos-e arról?

— Itt van Gray Eliás ur készülékének mintája s itt a rajzok. Óhajtja megnézni az emlékiratot, mely hozzájuk van csatolva?

— Szívesen, Jonathan ur; de lehetőleg sietve!

S az igazgató, ki rendkívül izgatott volt, de egyáltalán nem mutatta ki izgatottságának okát, kivette Jonathan ur kezéből Gray Eliás emlékiratát; maga olvasta fel s minden mondatot hangsúlyozott.

Megvizsgálva lelkiismeretesen s elfogultság nélkül Gray Eliás ur iratát, a caveat kérdésére nézve az igazgató aláírta az ügynök kérvényét; midőn azonban ez el akart menni, visszatartotta.

— Ön kétségkívül észrevette a meglepetést, — mondá az igazgató — melyet éreztem, midőn ön kérvényének tárgyát tudatta velem. Meg kell tehát magyaráznom meglepetésem okát.

(Folytatása következik.)

szédből ne folytathassa üzemeltetése a francia republika ellen. És föl lehet azt is tenni, hogy otthon, Franciaországban a kormány és parlamenti többség el fogja követni mindent, hogy Boulanger ártalmatlanná tegyék.

Boulanger tábornok azon elhatározása, hogy Londonban telepedik le, legkevésbé sem lepte meg az angol kormányt, a mely jól tudta, hogy Belgium földje nem sokáig maradhat a tábornok szabad rendelkezésére és hogy Svájc nem adhat hajlékot a megfutamodott Boulangernek. De ha a hír nem is volt meglepő, még kevésbé kellemes reája nézve a tábornok jelenléte.

Bismarck herceg egyelőre Berlinben marad s azt hisszük, hogy nem hagyja el a várost az olasz király látogatásáig, ki Crispi miniszterelnökkel a német császári udvar vendégeként váratik. — A mi az olasz király berlini utazását illeti, a radikális olasz sajtó kifogásolja, hogy ez utazás éppen összeesik a párisi világtállás megnyitásával.

Mihály szerb metropolita visszatérése ügyében tárgyalások a szerb kormány és Mihály ex-metropolita közt kedvező eredményre vezettek. A szerb egyház feje május közepén szándékozik visszatérni. Hazatérének első idejében nem fog elfogadni semmiféle hivatalos állást. Ez az átmeneti állapot azonban előreláthatólag nem tarthat sokáig. Mihály visszatérése, a kinek kiütetése ellen annak idejében az ellenzék, a mely jelenleg kormányon van, erősen tiltakozott, némileg kényes helyzetbe hozza az ő pártjait. Szerbiában több befolyásos ember úgy nyilatkozik, hogy Mihály metropolita, a ki Oroszország vendégszeretettel él, nagyon is közeli barátjává lett Oroszországnak. Ez a barátság azt eredményezheti, hogy minden politikai jogai vissza adtnak neki.

A szerb kormány bizottságot hívott egybe, melynek feladata lesz a június 15-én tartandó nemzeti ünnepélyt, melyet a rigómezei csata ötszázados évfordulójára rendeznek, előkészíteni. Ugyan ama napon fog Sándor király a zicai kolostorban felkenetni. — Vices pénzügyminiszter körrendeletet intézett a kerületi főnökökhöz és pénzügyi hatóságokhoz, a melyben azokat felszólítja, hogy a hátralékos és esedékes adó behajtásánál a legnagyobb erővel járjanak el.

Bukarestből írják, hogy a Catargiu-kormány minden kiutasítási rendeletet, melyet az előző kormány az orosz szentkép-árusítók ellen kiadott, visszavont. Ezen intézkedés itt rossz benyomást tett.

Salisbury kormányelnök Bristolban a konzervatív párt gyűlésén beszédet mondott, melyben a tengeri haderő szaporításának szükségét hangsúlyozta és megjegyezte, hogy esztelenség volna a kívülről jövő támadás veszélyét még növelni azzal, hogy Irországnak független kormány adassék, mely esetleg ellenséges álláspontot foglalna el a brit kormányval szemben.

Román lapszemle.

A nagy-szebeni „Tribuna” két hosszú vezércikkben magyarázgatja olvasóinak — a „Kolozsvár”-nak felelve, hogy mi az oka annak, hogy a román ifjak alig hogy érettségi vizsgát tesznek, sőt még az előtt is, nyakukba veszik a világot és özönlének ki Romániába. Szerinte legalább 75 százalék olyan román ifju vándorolt ki, a kik magyar iskolákban tanultak, tehát magyarul jól tudtak. Sőt nemcsak ifjak, de családok apák is felkerekednek és mennek át örökre Romániába. „Mi üzi ki mindezeket a hazából?” — így végzi az első cikket.

Második vezércikkében hangsúlyozza, hogy legalább 90 százalék írástudó román vándorol ki. Miért? Azért, mert nem találnak idehaza alkalmazást. A közhivatalokat magyarok kapják — így véli a „Tribuna”. Hát a sorozás mit vétett? Erről hallgat a „Tribuna”, pedig erre mi felénk azt mindnyájan tudjuk, hogy mihelyt a sorozás napja közeledik, csángó szójárással élve: ellépnek innen a román hadkötelesek ama boldog Romániába. Megengedi kegyesen azt is a „Tribuna”, hogy sokan azért lépnek el, mert nem tudják az állam nyelvét.

Szerinte ezen úgy kellene segíteni, hogy több tért kellene engedni a nemzetiségek nyelvének. Tudja ő is, mit Keglevich István gróf mondott, hogy ez az ország ezer év óta Magyarország s így a nemzetiségek nyelvével az állam nyelvét nem lehet egy rangba helyezni. Megengedi a jámbor és azután mégis oda következtet, hogy minden nemzetiség ifjai saját anyanyelvükön képesíttessenek, mint Svájcban, Belgiumban s talán még Bukarestben is. Szerinte ez lenne az igazság s hagynánk fel azzal a szövirággal, hogy Ungaria ezer éves állam.

Hanem végén csattan ám az ostor s így a „Tribuna” is, midőn így végzi a hosszú cikket: „Nem láthatunk más egyebet, mint az ázsiai betörő durvaságát, a ki ezer évet töltött már Európában, még sem vesztette el a természetét. Nemde végén csattan az

ostor! Láttunk mi már akárhány ügyetlen gyermeket, a ki csattogtató ostorával saját képét vágta meg s aztán sirva fakadott, hogy a szomszédja ütötte meg.

A brassói lensoros újság addig vezércikkezett a naszói greniczer alapról, hogy mi már azt kezdtük hinni, hogy ott valami rettenetes nagy veszedelem van. Sok lamentálás után aztán szépen kisült, hogy ott megalakult a vagyonkezelő bizottság, a mely egyúttal az állam nyelvét is szép csendesen elfogadta a román mellett közlekedési nyelvül.

Mirevaló volt tehát Lika ügyvéd és társai egetverő tiltakozása? Hát lármát csapni, hogy legyen lapottelek s aztán nagy csendesség. Okos ember nem bocsátja ki kezéből, míg lehet, a gyeplőt. Ilyen okos emberek pedig Naszodon is teremnek, kik azt felelik Lika ügyvédnek: „Te csak protestálj, mi azalatt majd rendezzük a kormány biztosával ügyünket. Nem vesz el a világ a miatt, ha magyarul tanulunk; hiszen megtanultunk mi valaha németül is, mégis itt vagyunk.” Ez nem Naszodon baj, hanem a „Gazeta” hasábjain, no meg a „Tribuná”-ban, nehogy egyik rosszabb románnak láttassék a másiknál.

Nem is tréfa az, midőn látja és panasolja a „Gaz.” főnök-fának, hogy nem őt olvassák, hanem magyar lapokat járatnak és olvasnak azok a román papok, kikről ő annyiszor megirta, hogy nem lesznek elfeledve. S a papok őt mégis elfeledik s ez, ismételjük: nem tréfa! Valami rettenetes állat, úgy hívják, hogy bálaur, vagy kép nélkül: magyar, irtalmatlanul kitátotta a száját s el akarja nyelni azt a szegény „Gazetát”. Már most hogyan meneküljön meg a sok üldözéstől, fenyegetéstől, igaztalanságtól a náczió? mikor a bálaur el akarja nyelni?

Van ez ellen valami gyógytű, nem a patikában, hanem a „Gazetá”-ban árulják s a ki megveszi, azt nem nyeli el a bálaur. Szalad aztán erre minden igazhitű román és előfizet a vasárnapi Gazetára, egy évre csak két flóres. A ki ezt a gyógyfűvet megszerzi, azt a bálaur ugyan soha meg nem eszi. A magyar lapokat ingyen küldik, az Emke. ingyen könyvtárakat alapít mindenfelé, még Brassóban és Hétfaluban is. Az Istenért, mi lesz a Gazetából, ha a náczió kapni fog a magyar potya-lapokon és potya-könyveken! Mi lesz? Hát ő is ingyen fog beköszönteni az olvasókhöz s ezzel a bálaur szája egybekapcsolódik, hogy nem lesz többé olyan erő, mely azt felnyissa...

A román írástudók kivándorlását a „Gaz.” is megvezércikkezi és annak gyógyszerét abban találja, ha a románok számára, már t. i. a három országban u. m. Ungaria, Banatu és Ardealuban lakók számára a magyar törvényhozás román egyetemet fog mielőbb alapítani. Ez aztán eltalálta!

Czenkalji.

Levél Szerbiából.

Belgrád, 1889. ápril 21.

Szombaton este 8 óra 30 perczkor hatvan tagból álló díszes társaság indult ki különvonattal a budapesti központi pályaudvarból. Az éjszaka elmúlt, egyiknek jól, másiknak rosszul; egyik aludt, mint a bunda — s ezek közé tartoztam én is, — a másikat kerülte az álom, ezek közé tartoztak az én brassói utitársaim is.

Első állomásunk Zimony volt: ott is hagytuk el az édes hazát, hogy egy negyedóra múlva berobogjunk Szerbia fővárosának csinos pályaudvarába.

Nem akarom most kimeríteni azon kellemes benyomások leírását, melyeket ez ut minden pontján reánk tett; nem akarom most — itt a robogó vonaton írva e sorokat — egymásután lefesteni a gyönyörű tájképeket, melyeket alkalmunk volt s van látni; azért mindezekről most nem írok, hanem majd nyugodtabb helyzetben otthon, mert ez megérdemli, hogy bővebben méltassam. Most csak száraz referátát akarok írni, azért tehát elnézést kérek, ha nem elégittem ki a t. olvasók várakozását.

Reggel 6 órakor érkezünk Belgrádba, hol a Rákoczy-induló hangjai és egy hatalmas »éljen« fogadott: belgrádi magyar tetsvéreink rendezték számunkra a nem várt szívélyes fogadtatást.

Házigazdáink, a magyar testvérek, a „Grand Hotel”-ba vittek, hol lukullusi reggeli várt reánk. Innen elmentünk, megnézni Szerbia gyermek királyának elutazását Sabáczba. Azt a szívélyességet, melylyel irányunkban a szerb hatóságok, a kormány tagjai elkezdve az utolsó közkatonaig, tanusítottak, leírni nem lehet. A hirre, hogy jelen leszünk a király elutazásánál, mely hivatalos ünnepélyességekkel történt, azonnal külön — legjobb — helyet rezerváltak nekünk; s majd odajöttek hozzánk a notabilitások társalogni.

Végre megjött a király. Egy 13 éves, sugaras, gyönyörű arcú, valóban fejedelmi magatartású gyermek, ki az első perczben meghódította mindnyájunk szívét. Komoly, ifjú, sokkal komolyabb, mint ke-

rához illik. Mintha érezné azt a borzasztó családi családi csapást, melynek szenvedő részese. Látni a gyermeket, köny tolu szemünkbe, mert hiába: apja van anyja van, s mégis árva.

Megérkezését háromszoros »zsivio« jelezte. Mikor ez elhangzott, hatvan torokból egyszerre hangzott fel háromszor: »éljen!« Szegény gyermeket kellemesen lephette meg ez idegen hang, felénk fordult s hajlongott. De mosoly nem jött ajkára.

Innen elmentünk a várba, megtekinteni azt a helyet, honnan Dugonits Titusz magával ránta a lófarkot kitűzni akaró törököt, hol Hunyady László leütötte az ármányos Czillei Ulrikot és hol Hunyady László átnyújtja Ulászló királynak a vár kulcsait. Innen elmentünk a szerb muzeumba, a mi bizony alig nyújt megnézni érdemest, kivéve azt a magyar lobogót, melyet 1849 óta nagy kegyelettel őriznek.

Itt a társaság több részre oszlott; mi néhányan elmentünk tiszteletünket tenni Stefáni konsulhoz, majd Theodosius metropolitához, egy 87 éves, magyar származású főpaphoz, kit Kanyurszky tanár magyar nyelven üdvözölt, mire az agg főpásztor tiszta magyarsággal felelt, — s ezt a nála ugyanekkor tisztelgő püspökök szépen hallgatták, — kiemelve, hogy mindig öröme szolgálni, ha láthatja honfitársait.

Egy félóránál tovább időztünk a kedves főpapnál, ki velünk koczczintott ott a barátságra, a hazaszeretetre, s midőn a kitüntető fogadtatást megköszöntem neki, homlokán csókolt e szavakkal: „Én is magyar vagyok; az első szó, mit otthon tanultam, magyar volt.”

Ezzel elváltunk e kedves ősz alaktól, ki emlékül egy névjeggyel is megtisztelt. Elmentünk a magyar kereskedelmi muzeumba. Erről ma nem írok sokat, erről az intézményről majd külön; megérdemli, hogy mi erdélyiek behatóan foglalkozzunk vele. Most fogadtuk még a konzul látogatását, azután ebédre mentünk, mely minden várakozást fölülmuló fényes volt, a hol szintén a „Rákóczy” hangjai fogadtak.

A második fogásnál Borostyáni Nándor szerkesztő mondott felköszöntőt az ifju szerb királyra; majd Vándory Lajos kitűnő honfitársunk üdvözölte a vendégeket, kiknek nevében nekem jutott a szerencse megköszönni a szívélyes, nem remélt fogadtatást. Örlel dr. a nőket, Kanyurszky Vendel tanár a társaságot, többet Schimmer Pált, a fővárosi menetjegyiroda derék főnökét, a páratlan rendezőt éltették, majd a nőket stb.

Ebéd után a társaság egy része elment kirándulni a Döbsider nevű parkba; én erdélyi gyárosainkkal ipari céljaink után láttam s mondhatom, sikerrel. Később abban a szerencsében részesültem, magánlakásán fogadtatni Mijatovics volt belügyminiszter és Steva R. Popovics kereskedelmi miniszter által, kik igazán kitüntető szívélyességgel fogadtak, hangsúlyozva örömlüket látogatásunk fölött.

Nemsokára azonban ismét ült a távozás órája és mennünk kellett. Kedves belgrádi honfitársaink bucsuja ép oly szívélyes volt, mint a fogadtatás, s mi Belgrádot csak azzal az ígérettel hagytuk el, hogy nemsokára ide visszatérünk.

Most megyünk Szófiába, hova reggel érkezünk. Onnan ismét írok. Viszontlátásra Brassóban!

Szterényi József.

Vidéki levelezés.

Kovácsna, 1889. ápr. 24-én.

— Kovácsna-Vajnafalvi részvény-társulat. —

Kovácsna nagyközség intéző köreit ez idő szerint egy részvény-társulat alapításának eszméje foglalkoztatja, melynek célja Kovácsna község gyógy- és ivóforrásait 40 évre haszonbérbe venni. Az egyesület ügye már annyira megérett, hogy a község képviselőtestülete az összes gyógy- és ivóforrásokat hajlandó átadni az alakulandó társulatnak az eddig évenként befolyó szokott egy évi haszonbérnek megfelelő összegért s egyúttal kötelezi magát, miszerint a társulat által ezen idő alatt épített használható épületeket s egyéb be rendezéseket az akkori becsárban meg fogja váltani. Ezen határozat az alispán által helyben is hagyatott.

A részvény-társulat ügyének bővebb megbeszélése céljából Hollaky Attila orbai járási főszolgabíró elnöke alatt e hó 14-én a már megelőzőleg részvényt jelentkező tagok nagy száma jelenlétében gyűlés tartatván, ez alkalommal a kovácsnai községi képviselőtestület határozata elfogadtatott. Egyhangulag határozattá vált, hogy 2000 darab 10 forintos részvényre fog aláírás kibocsátatni s minde részvény után 5% kezelési költség és 10% a részvény árából előre, a többi rész 20 hó alatt lesz fizetendő. Az aláírásra véghatár-időül május hó 15-ik napja állapított meg.

Általános meleg érdeklődéssel fogadta körünkben mindenki a részvénytársulat ügyét. Mit világosan bizonyít az, hogy a rövid idő alatt már 1300 részvény-

nél több iratott alá; de lehet-e azon csodálkozni? Hisz köztudomású az, miszerint gyógy- és ivó-vizeink igen sok esetben csálhatatlan gyógyszerrel bírnak s ez okon minden szép és intelligens közönség látogatja meg ezen fürdőt, dacára annak, hogy mindazok, kik nemcsak gyógyulást, hanem szórakozást és üdülést is kerestek, másfelé fordították szekerük rudját; mert nem elég ám, csak a testet gyógyítani: a léleknek is táplálék, szórakozás kell, s ha mindezek pótolva lesznek a kitűnő gyógyvizek mellett, — melylyel a természet oly pazarul ajándékozott meg — a kellő szórakozásról és kényelemlről is gondoskodva lesz, akkor az eddigi vendégek száma és ezek után a jövedelem is tetemesen megnagyobbodik. Csálhatatlanul áll az, hogy jövedelmű részvényeknek jut birtokába minden vásárló.

Ezen hiányokat pótolandja mindenekelőtt a részvény-társulat, s már ez évben úgy és akként fog intézkedni, hogy a jövő szezónban megjelenendő fürdővendégeknek vajmi kevés kívánni valójuk maradjon fenn.

A részvények olcsósága bármely szegény embernek alkalmat ad azok megszerzésére, kevés de biztos jövedelmi forrásra s épen ez tartott szem előtt, midőn 10 forint lett egy részvény ára megállapítva; mert mi szeretjük a szegény embert, a ki nem irtózik szegényemberesen kezdeni, az illet az Isten egyébre is segítheti, ha ő maga is becsülettel igyekszik.

Bitai Mózes.

Színház, irodalom és művészet.

Német színház. Wolf társulata operette-személyzetének elbocsátása óta, a visszamaradt drámai személyzettel dícséretes törekvést fejt ki komolyabb jellegű, nevezetesebb darabok előadásában. Így, csaknem egymásra következő estéken láttuk Echagaray színművét, „Galeotto-t”, mely tavaly megjelenésekor oly sokáig foglalkoztatta a kritikát; Schillernek két ifjúkori tragédiáját, „Ármány és szerelem” s „A haramiák”-at, tegnapelőtt pedig a Kamenzi lelkész genialis fiának, Lessingnek, ki egymaga megteremtette a német drámát, első, a német irodalomban ép annyira, mint politikai történetében korszakot alkotó vigjátékát: „Minna von Barnhelm”-et. A kitűnő darab előadása a társulat dícséretére válik. Sussmann játszotta Tellheimot, Höfer Wernert. Bauer k. a. a nehéz czímszerepet minden jogos igénynek megfelelően alakította; szerepének enyelegő és komolyabb részletei egyaránt sikerültek. Kiváló dícsérettel kell megemlékeznünk Aderer urról, ki a derék becsületes Justhot egyénítő művészettel adta, és Hoffmann urat, ki a ravasz, haszonleső kocsmároszt élethűen reprodukálta. Freytag ur pedig, kit mindig feladatát komolyan felfogó, nem közönséges tehetségű színésznek tapasztaltunk, ez alkalommal Riccaut de la Marlinière szerepében kifogástalan franczia nyelvismertetéről azaz kiejtéséről adta bizonyítékát. — Ma a társulat három kedvelt tagjának, Ronald k. a., Sussmann és Freytag urak jutalomjátékául Moreto érdekes vigjátéka „Donna Diana” hozatik előadásra.

Beküldetett hozzánk: „Die Rotation der Himmelskörper, oder das Gesetz der Axendrehung und Bahnbewegung, von Josef Radányi”, azaz: Az égi testek forgása vagy az ön- és pályaforgás törvénye, írta Radányi József.

E kis röpirat két ivre terjed. Ára 40 kr. Kapható Zeidner Henrik helybeli könyvárusnál.

Szerző rövid előszavában azt jelzi, hogy a naprendszerünkhez tartozó égitestek tengely körüli forgásának törvénye még nincs fölfedezve. Idézi állításának igazolására Litrow, Mädler, Flammarion csillagászok észrevételeit, kik szerint megfigyelhetetlen az, hogy a naphoz közelebb eső bolygókon a napok csaknem egyenlők.

Szerző azt jegyzi meg, hogy ezen talány megfigyeltével nem merészelt volna a nyilvánosság elé lépni, ha a határozottan beszélő számok erre fel nem bízották volna. Ezek után négy szakaszban tehát beszélnek a tudós világ számára a határozott számok. E kis művecske bizonynyal figyelmet fog kelteni a csillagászzal foglalkozó tudós világ előtt, melyet a derék szerző azzal zár be, hogy szerényen bevallja, hogy nem szakember a csillagászatban és nem anyanyelve a német. E kis művecske, azt hisszük, az ellenkezőről fogja meggyőzni a szakembereket.

Helyi és vidéki hírek.

Az „Ellenzék” azt hirdeti, hogy azokat a főispánokat bocsátják el, a kik nem mutatkoztak elég híveknek Tisza iránt. A „Tribuna” is kapva-kap e szentente is jó híren és nyomban elbocsátásra ajánlja gr. Bethlen Gábor és báró Bánffy Dezső főispánokat. Ágon jár kecskének az esze, de nem eszik belőle.

Hollandia királyát állapotának feltűnő gyors javulása után hirtelen vérhányás fogta el s állapota reménytelen. Az orvosi jelentés szerint a király nyug-

talán éje után heves fulladási rohamokat kapott. A király eszméletlen kívül volt, midőn hirtelen erős vérhányás lépett fel, a melynek nem lehetett elejét venni Emma királynőt és a minisztereket a haldokló király ágyához hívták.

Rettenetes haragra lobbant a „Gazeta” a Dévára és Vajda Hunyadra telepítendő csángók miatt; szidja a magyar kormányt és a magyar javíthatatlan tulzó, izgató magyarokat, no, meg a kulturegyletet. Jól teszi, jól áll ez neki, mint badea Juonnak forró nyárban a kucsma. A román köszírtén megtörnek Ardealuban, Banatuluban és Ungariában a magyar törekvések... Hm! hm!

A bécsi lóvasúti kocsisok strikeja. Bécsből írják, hogy a strikeoló kocsisok közül néhányan munkába állottak. Tegnapelőtt este, midőn a munkás nép szabaddá lett, ismét voltak zavargások. Azonban a Favoritenen kívül még Hernalsen is, sőt emitt még zabolátlanabban dühöngött a tömeg s kezdetét vette a tramway-kocsik bombázása kövel. A 11. huszárezred segítségével kirendelt századát, szintugy a lovas rendőroket is közáporral fogadták, a mire a huszárság neki vágatott a tömegnek és kardlapozva szétkergette. A rend még akkor sem állt helyre. Midőn az est homályában egyes háztelkek kerítése mögöl is elkezdtek a katonákra kövekkel dobálódzni, a gyalogság egyetlen egyszer sortűzet adott, de minden jel arra vall, hogy csak vaktöltéssel. Ez hatott. Menekült mindenki a merre lehetett. — A király kihallgatáson fogadta Krauss rendőrfőnököt. A lóvasúti társaság elhatározta, hogy lehetőleg előzékeny lesz azon strikeolókat iránt, kik ujra munkába akarnak állani.

A vasárnapi „Gazeta” biztatja a natio írástudóit, hogy maradjanak hívek a néphez s ne bujjanak el, midőn a natio ellenségei — dusmani — már t. i. a magyarok közelednek. Bizony eddig nem is tudtuk, hogy el szoktak bujni az írástudó románok. Még csak azt sugja meg nekünk a „Gaz.”, hogy hova szoktak elbujni azok a vitéz írástudók? Hát sehova. Mofturi!!

Boulanger kilátásai. Egy amerikai impressariónak azon különös gondolata támadt, hogy sürgönyözött belga képviselőjének, keresse föl Boulangert és birja rá a tábornokot, miszerint 200,000 dollárnyi (1.000.000 fr.) tiszteletdíj fejében látogasson el Amerikába és tartson itt néhány felolvasást. Az amerikai impressario megbízottja egyuttal azon utasítást nyerte, hogy az esetre, ha Boulanger tábornok vonakodnék a fényes ajánlatot elfogadni, úgy érje be egyelőre Rochefort-ral.

A „Tribuna” elbeszéli, hogy miként oroszosítja a czári kormány a balti német tartományokat. Eddig okosan beszél, de azután azt kérdezi: „vajjon a muszkák a magyaroktól tanulták-e ezt, vagy a magyarok a muszkáktól?” Egyik eset sem áll, hanem mindketten a románoktól tanulták. Ezek kezdték el a moldvai csángók románosítását már ezelőtt 50 évvel. A ki nem hiszi, olvassa el Környei János „Keleti utazását.”

Utczai gőzvasut Kolozsvárt. A kolozsvári utczai gőzvasut előmunkálatai annyira haladtak, hogy most már az összes szükséges adatok beszerezettek s avállalkozó ez adatokat a miniszteriumhoz terjeszti fel az engedély megnyerése végett. Az új vashíd megnyitásával egyuttal az utczai gőzvasutnak a közforgalom számára való megnyitása is tervezetik.

Mi fáj a cseheknek? A cseh országos mezőgazdasági tanács legutóbbi közgyűlésén Schwarzenberg Károly herceg elnök, azon felmerült panaszkokra, hogy a kormány Csehországban a hadsereg részére nem vásároltat lovakat, hanem csak Magyarországon, azt válaszolta, hogy a hadügyminiszteriumban már megtörténtek a kellő lépések és hogy az avató bizottságok utasítottak, hogy Csehországban is vásároljanak lovakat.

Orosz kém Berlinben. A „Berliner Tageblatt” fentartással egy thorni hirt közöl, mely szerint ott tegnap egy orosz kémét fogtak el, a mi nagy feltűnést keltett. A kém, kit már régen kerestek, állítólag magas rangú orosz katonatiszt.

Három milliós tűzkár. New-Yorkból jeletik, hogy a Wilcox-féle zsiradékgyárban tűz ütött ki, mely több raktárt, két elevátort és a dockok nagy részét elpusztította. A kárt 3 millió dollárra becsülik. Két ember az életét vesztette, többen megsebesültek.

Újságíró-iskola. New-Yorkból írják azt a furesán hangzó hirt, hogy a minnesottai egyetemen újságírók kitanítására tanszéket állítottak föl. A tanárát is kinevezték ennek az új „szaktudománynak” és pedig egy nő személyében, a ki az újságírás terén már szerzett némi tapasztalatokat.

Hibaigazítás. Mult számunk „Hol van Székely Mózes feje eltemetve” című cikkéből kimaradt egy szó; ugyanis a 3-ik hasábon a 3-ik bekezdés helyesen így olvasandó: „Igenis, tisztelt doktor ur, én hiszem, hogy Székely Mózesnek...” stb.

A karlsbadi pezsgő-porról. Egy budapesti orvosi szaklapban a következő megfigyelésre méltó sorokat olvassuk a Lippmann D. R. karlsbadi gyógyszerész által készített karlsbadi pezsgő-porról: Lippmann karlsbadi pezsgő-pora, mely a helyszínén készítették és mint az ottani gyógymódot előmozdító és utókurára alkalmas szer használtatik, rövid idő óta átadatott a nagy forgalomnak és azóta Magyarországon is nagy elterjedést nyert. Az orvosok kellően méltányolják azt a jó gondolatot: hogy a világhírű karlsbadi fürdő productumai egy pulvis aerephorus (pezsgő por) alakjában állítatnak elő, a közönség pedig szívesen veszi ezeket a porokat, először is kellemes ízük miatt és azért, mert csakhamar meggyőződik üdítő és kitűnő hatásukról. — Az említett präparatum mindenek előtt egy kellemes hashajtó szer, mely a gyomrot és beleket nem izgatja és mely acut és chronikus gyomorkatharusoknál, szintugy ideges dyspepsiánál indicálva van, miután alkalikus sótartalma az epe kiválasztást szaporítja, a belek működését elősegíti és azoknak szenvedőleg hyperamiát csökkenti; ennek következtében alkalmas májbajoknál, chronikus bélhurutoknál, makacs obstipatióknál és az abdominális Plethoránál (altesti elrekedés). Az alkalikus-savas ásványvizekhez hasonlóan diuretikus hatása van, minek következtében bizonyos vesebajoknál és a huyasavas Diathesenál előnyösön alkalmaztatik. Szívességet véltünk tenni a szenvedőknek e sorok közlésével. Megjegyezzük még, hogy a karlsbadi pezsgő-porok tudunkkal adagonként 20 krért, 3 adagonként 60 krért és 12 adagonként csomagolva 2 frtért használati utasítással együtt majd minden nagyobb gyógytárban, Budapesten Török Józsefnél és Karlsbadban Lippmann gyógyszerésznél kaphatók.

Közgazdaság.

Hetivásár. A tegnapi hetivásár ismét egyike volt a leggyengébbeknek. Ugy a gabonapiacson, mint baromfivásáron a kínálat ép oly kicsiny volt, mint a keresletet.

A gabonapiacson az árak következőkép alakultak: Buza 5—5.30 frt, rozs 3—3.20 frt, árpa 3.50—4 frt, zab 1.80—2 frt, paszuly 5—6 frt, borsó 5—7 frt, lenese 5—12 frt, törökbuza 3.60—4 frt, lenmag 8.50—9 frt.

A baromfivásár sokkal kisebb volt, mint a más évek hason időszakában, árai következők voltak: Csirke 60—1 frt, liba 2—2.50 frt, hizott 3—4 frt — Tojás 15 darab 20 krért.

A husarak a lefolyt héten következőkép alakultak: marhahus 28 kr, sertéshus 44 kr, borjúhús 32—40 kr, faggyu 24 kr, olvasztott zsír 70 kr, olvasztott faggyu 32 kr. klgr.-ként.

Tűzifa 1 m. hosszú 10 frt. köbolenként.

Bécsi élet- és járadék-biztosító intézet. Ezen intézetnél 1889. első negyedében 760 ajánlat lett 1.589,726 frt tőke és 962 frt járadékról benyújtva, és 678 kötvény 1,423.589 frt tőke és 962 frt járadékról kiállítva. Az 1888. év végeig érvényben levő 9465 kötvény 20,565.549 frt. tőke és 13205 frt járadékról szóló biztosítási állományhoz hozzá adva az 1889. márczius végéig 10143 kötvény 21.989,138 frt tőke és 14,168 frt járadékra rug.

Közgazdasági szemle.

A gabnaüzlet helyzete. Az üzlet vajudik, vevő kevés van, ellenben az eladók sürgősnek vélik az eladást. És minél tolaodóbb a kínálat, annál tartózkodóbb a vételkedv, mi nem annyira az üzlet rossz menetének ulajdonítható, hanem inkább a vevők félelmére vezethető vissza. Nem mernek venni azért, mert attól tartanak, hogy a következő napon már sokkal olcsóbban szerezhetik be az árut. Az eladók zömét nem a kis gazdák, hanem első rangú milliomos czégek képezik, kik nyakra-főre igyekeznek készleteiktől megszabadulni, de még ezzel sem érik be, hanem azonkívül óriási mennyiségben eszközölnek eladásokat minden létező határidőkben. A devalváció e hét folyamában nagy volt. Indokolt-e, vagy sem, azt a legközelebbi hetek megmutatják. Az időjárás kedvező az őszi vetésekre, ellenben a csaknem mindennapi esőzések teljesen megakadályozzák a tavasziak vetését, úgy hogy gazdáink már aggodni kezdettek az abnormalis időjárás miatt.

A cukorpiacson rendkívül élénk mozgalom uralkodik jelenleg. Az angol kormány a parlamenttől felhatalmazást kért a mult év aug. 1-én előlegesen megállapított nemzetközi cukor-konvenczió hozzájárulásához és erre a londoni piacson rohamosan emelkedtek a cukor-árak. Ez persze csak üzérkedési maneuver, mert még egyáltalán nem bizonyos, hogy a cukorkonvenczió ténynyé válik-e. Sokkal komolyabb tény, hogy az idei nagyobb termelés dacára, a készletek nem jelentékenyek és a legjobb esetben fedezni fogják a szükségleteket. Tekintetbe jöhet továbbá, hogy hiányos a gyarmatok nádcukor termelése és különösen Cuba cukortermeléséről azt állítják, hogy 200.000, tonnával kisebb az átlagosnál. A cukorpiacz helyzete tehát kedvező a conjunctura kecsgetető.

Társszerkesztők:

Nagy-Küküllőmegye részéről Horváth László (Ségesvár.) Kis-Küküllőmegye részéről Gyöngyössi István (D.-Szent-Márton.) A felelős szerkesztő s kiadótulajdonos, Szerényi József távollétében a Szerkesztőség helyettese: Kőrösi Ede.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.
Brassó, ALEXI könyvnyomdája.